

Kartlegging av branninsekter ved Nørdstebøberget i Nordre Land

Stefan Olberg

Kartlegging av branninsekter ved Nørdstebøberget i Nordre Land

Forfatter: Stefan Olberg

Publisert: 10.02.2025

Antall sider: 10 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Innlandet, v/ Alexandra Abrahamson

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Olberg, S. 2025. Kartlegging av branninsekter ved Nørdstebøberget i Nordre Land. Biofokus rapport 2025-029. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Malaisetelt / Brent skog i Nørdstebøberget / Brent skog i Nørdstebøberget / Vindusfelle / Rød dvergmariehøne (*Scymnus abietis*). Foto: Stefan Olberg.

Biofokus rapport 2025–029

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-482-1

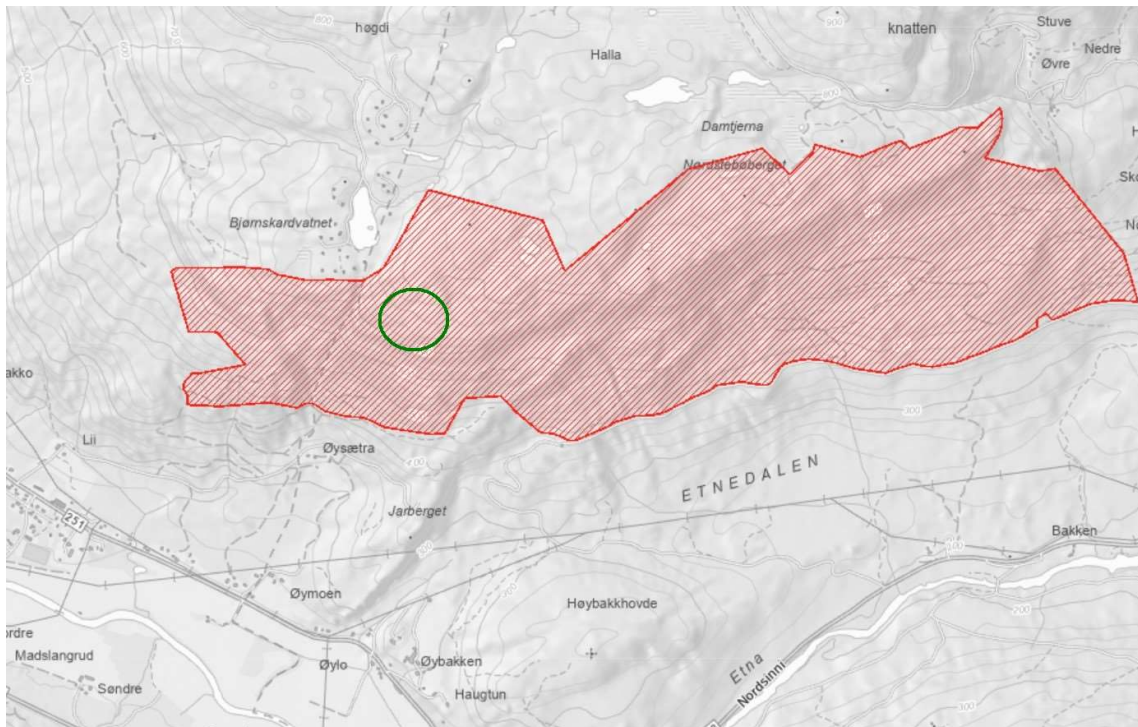
Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Innhold

1	Innledning	4
2	Metode	4
3	Resultater	6
4	Diskusjon	9
5	Referanser	10

1 Innledning

Sommeren 2023 brant det i skogen i den sørvendte lisen i Nørdestebøberget naturreservat i Nordre Land (Figur 1). Et middels stort område dominert av eldre furu og en del gran brant. Området brant i midten av juni og ble slukket manuelt av beredskapshensyn. I forbindelse med oppdateringer av faggrunnlag og skjøtsel av verneområder, var det aktuelt å få en artskartlegging på insekter i det brente skogarealet, og Biofokus ble spurt om de kunne foreta en slik insektundersøkelse. Flere titalls rødlistearter er kjent fra reservatet, men det foreligger ikke noe data på insektmangfoldet. En sørvendt beliggenhet og relativt store arealer med naturskog, tilsier at potensialet for truede insekter skulle være relativt godt, til tross for at området ligger over 700 moh. Skogbrannhyppigheten i denne delen av landet er antagelig relativt høy, men langt de fleste branner blir slukket før de kommer ordentlig i gang. På kort sikt er dette negativt for de mange artene som har en tilknytning til brann. På lang sikt er dette også uheldig for skogstrukturen i furuskog, og for selve ivaretagelsen av furuskog som et økosystem. Skogbrann er den viktigste naturlige stabiliserings- og nydanningsfaktoren i furuskog, som gjerne overgår til granskog ved lengre fravær av brann.

Figur 1. Kart som viser Nørdestebøberget naturreservat (rødt) og omtrentlig areal som brant i 2023 (grønn ring).

2 Metode

Som i andre tilsvarende undersøkelser fortatt av Biofokus i nylig brent skog, brukte vi tre forskjellige typer insektfeller for å forsøke å påvise interessante arter (se [Olberg og Reiso 2021](#), [2022b](#), [c](#), [Reiso og Olberg 2020](#), [Olberg 2024a](#), [b](#), [Olberg og Reiso 2024](#)). 28. mai 2024 ble det satt ut et lite malaisetelt, 10 vindusfeller og 5 fallfeller (Figur 2). Det lille malaiseteltet ble i juli erstattet med et stort malaisetelt.

Vindusfellene ble plassert på furu (7 feller), gran (2) og bjørk (1). Fellene ble tømt med ca. 4 ukers mellomrom, og ble tatt ned 15. august 2024. Det ble i noe begrenset grad også lett etter insekter manuelt innenfor området.

Fellene ble røktet av Stefan Olberg, som også sorterte materialet og artsbestemte alle billene og enkelte andre insektarter. Ole Lønnve, Kjell Magne Olsen og Mørgan Amundsen (alle Biofokus) bidro med artsbestemmelser av enkelte insekter utenom billene. Alle artsbestemte funn er gjort tilgjengelig på Artskart ([Artsdatabanken 2025](https://artsdatabanken.no)).

Figur 2. Lite malaisetelt (venstre), vindusfelle og fallfelle (høyre) i den brente skogen i Nørdestebøberget. Foto: Stefan Olberg.

Figur 3. Deler av den brente skogen i naturreservatet Nørdestebøberget i Nordre Land. Foto: Stefan Olberg.

3 Resultater

Alle fellene fikk stå i fred gjennom hele fangstperioden. Det var ikke en spesielt gunstig sommer for insekter i 2024, men våren og forsommeren var god og varm, og gav dermed en del dyr i fellene i starten av sommeren. Alle innsamlede biller, samt enkelte individer tilhørende andre artsgrupper, ble artsbestemt. Et begrenset budsjett gjorde at andre artsgrupper enn biller ikke ble prioritert, og bare 21 arter utenom billene ble bestemt opp. Totalt ble rundt 1750 biller tilhørende 151 forskjellige arter bestemt opp fra brannfeltet. Dominerende billearter (antall individer i parentes) i fellene var muggbillen *Corticaria rubripes* (330), gransnutebille (*Hylobius abietis*) (165), stripet vedborer (*Trypodendron lineatum*) (119), dobbeltøyet barkbille (*Polygraphus poligraphus*) (109), kortvingen *Anthophagus omalinus* (76), kortvingen *Phloeostiba lapponica* (76) og fururotbille (*Hylastes brunneus*) (71). De dominerende artene i felle materialet er alle knyttet til fersk dødved, og da primært av furu. Unntaket er kortvingen *Anthophagus omalinus*, som ikke er vedlevende.

Av mer interessante arter ble det påvist fire billearter og én kamelhalsflue oppført på rødlisten, samt at minst syv av de påviste billeartene var nye for Oppland (Tabell 1).

Trebukken *Acmaeops septentrionis* (EN) (Fig. 4) ble påvist i ett eksemplar i en fallfelle. Arten er knyttet til nylig døde, gjerne brannpåvirkede, gran- og furustammer, hvor larven lever under løstsittende bark. Larven krabber ut av treet og forpupper seg i bakken. Arten er brannbegunstig, og er blant annet påvist på et par tilsvarende prosjekter i Notodden og Kongsberg ([Olberg og Reiso 2021](#), [2022](#)). Kun noen få andre funn finnes de siste 50 årene i Norge.

Figur 4. Den sterkt truede trebukken *Acmaeops septentrionis* ble påvist i undersøkelsen. Foto: Stefan Olberg.

Trebukken *Callidium aeneum* (NT) ble påvist i ett eksemplar i en vindusfelle. Arten er knyttet til nylig død ved av gran, og finnes helst under barken på de nederste, døde grenene på gamle, levende grantrær som står solbelyst plassert. Innenfor det undersøkte brannfeltet stod det flere gamle grantrær som denne arten kan ha holdt til i, men arten kan også leve i furugrener.

Kjøflattbillen *Cryptolestes abietis* (NT) (Fig. 6) lever i barkbilleganger på bartrær, der den spiser barkbillelarver. Arten er i første rekke funnet i naturskog, og har ingen direkte tilknytning til skogbrann.

Figur 5. Rød dvergmariehøne. Foto: Stefan Olberg.

Rød dvergmariehøne (*Scymnus abietis*) (NT) (Fig. 5) er en mariehøne som lever av skjoldlus på gran. Arten har et stort utbredelsespotensial i Norge, men inntil for noen få år tilbake var det knapt gjort noen funn i det hele tatt. Arten har dukket opp på et par av våre undersøkelser av brannfelt, men har neppe noen direkte tilknytning til skogbrann, og det er usikkert hvorfor den er såpass uvanlig.

Ett eksemplar av bredhodekamelhalsflue (*Inocellia crassicornis*) ble fanget i en vindusfelle. Dette er en sterkt truet art som lever som rovdyr under barken på stående, døde furutrær. Arten er kun påvist i naturskoger i landskap med en jevn tilgang på nylig døde furutrær av en viss størrelse og alder. Bredhodekamelhalsflue er kun kjent fra en håndfull lokaliteter i Nordland, Oslo, Kongsberg og Notodden, og arten har også dukket opp på et tilsvarende kartleggingsprosjekt i brent furuskog i Kongsberg ([Olberg og Reiso 2021](#)). Arten er nok

ikke direkte avhengig av brann, men profiterer i likhet med mange andre vedlevende arter på at deler av furuskogen brenner.

Figur 6. Kjøflflatbilen *Cryptolestes abietis* ble påvist i undersøkelsen. Foto: Stefan Olberg.

Tabell 1. Påviste rødlistearter (RL) og andre interessante arter i brent skog i Nørdstebøberget naturreservat. RL = rødlistekategori. # = antall individer. Metode = registreringsmetode, der F = fallfelle, M = malaisetelt og V = vindusfelle.

Artsgruppe	Art	Norsk navn	RL	#	Metode	Ny for
Biller	<i>Acmaeops septentrionis</i>	(en trebukkart)	EN	1	V	
Biller	<i>Anthaxia morio</i>	børstepraktbille	LC	1	V	Oppland
Biller	<i>Aplocnemus nigricornis</i>	(en børstebilleart)	LC	1	M	Oppland
Biller	<i>Arrhenopeplus tesserula</i>	(en kortvingeart)	LC	3	F	Oppland
Biller	<i>Atheta nigritula</i>	(en kortvingeart)	LC	5	F	Oppland
Biller	<i>Bolitobius castaneus</i>	(en kortvingeart)	LC	1	F	Oppland
Biller	<i>Callidium aeneum</i>	(en trebukkart)	NT	1	V	
Biller	<i>Cis lineatocribratus</i>	(en kjukeborerart)	LC	1	F	Oppland
Biller	<i>Cryptolestes abietis</i>	(en kjøflflatbilleart)	NT	1	V	Oppland
Biller	<i>Scymnus abietis</i>	rød dvergmariehøne	NT	1	M	
Kamelhalsfluer	<i>Inocellia crassicornis</i>	bredhodekamelhalsflue	EN	1	V	Oppland

Av andre mer eller mindre uvanlige arter som ble påvist, bør den lille kortvingen *Arrhenopeplus tesserula* nevnes. Arten er ny for Oppland, og vi har på flere av våre prosjekter på skogbrannflater påvist denne arten i fallfeller. Det ser derfor ut som at arten har en klar forkjærlighet for nylig brent skog, der den antagelig lever av sopp som vokser på brent jord eller på ved.

4 Diskusjon

Det er nok bare de to billene *Acmaeops septentrionis* og *Arrhenopeplus tesserula* som kan regnes som typiske brannarter blant de påviste artene i Nørdstebøberget. Mange av de andre påviste trelevende artene vil derimot også på kortere eller noe lengre sikt dra fordeler av det brente skogarealet, og artene vil få et oppsving i sine populasjoner som følge av den gode tilgangen på død ved.

De rødlistede insektartene påvist i Nørdstebøberget er, med unntak av rød dvergmariehøne, knyttet til død ved av furu og/eller gran. Ser vi på alle de trelevende insektartene påvist i undersøkelsen, er de fleste knyttet til furu og gran, samt noen til boreale løvtrær. Innenfor det området hvor fellene ble plassert var det få løvtrær, og disse trærne var ofte relativt unge. Det kan derfor bety at det ikke er så store kvaliteter knyttet til dødved av løvtrær i nærområdet, og at dette er årsaken til at såpass få løvtretilknyttede arter ble registrert. Tilsvarende har brannhyppigheten i landskapet antagelig ikke vært like høy som enkelte andre steder i landet, samtidig som det brukes mye ressurser på å raskest mulig få slukket de brannene som oppstår. Dermed har en del arter som er begunstiget av brann hatt problemer med å finne et levested i regionen de siste hundre årene, og mange branntilknyttede arter har antagelig forsvunnet fra landskapet. Likevel finnes det fortsatt enkelte brannbegunstigede arter her, og antagelig finnes det ytterligere slike arter innenfor brannfeltet eller i det minste i landskapet. Det betyr at en mer jevnlig tilgang på nylig brent virke og brent jord i landskapet vil være viktig for slike arter, som raskt vil kunne opparbeide gode populasjoner ved en økt brannfrekvens og en økt mengde skog som brenner pr tidsenhet. Det anbefales derfor at det igangsettes naturvernrensningstiltak i landskapet, og tiltakene kan inkludere både brenning av mindre arealer av vernet skog, produksjonsskog som ikke omfattes av vern, samt at ferske hogstflater gjerne kan tennes på.

Ytterligere undersøkelser av insektmangfoldet, både innenfor og utenfor den brente skogen i Nørdstebøberget naturreservat, vil sannsynligvis avdekke langt flere interessante og rødlistede arter. Tilgjengelig kunnskap om de ulike insektartenes utbredelse i Norge er generelt dårlig, og det er et behov for å i langt større grad tette dette kunnskapshullet. Dette er viktig med tanke på forvaltningen av insektartene og vår forståelse av artenes økologiske krav og hvor utsatte de er for en fremtidig utdøelse. Det finnes også alt for lite artsdata på insekter fra våre naturreservater, og vi er derfor i liten grad klar over hva verneområdene faktisk inneholder, noe som bør være medbestemmende på hva som bør prioriteres i det fremtidige vernearbeidet.

5 Referanser

- Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge 2025. Artskart. <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Olberg, S. og Reiso, S. 2021. Kartlegging av biller i brannpåvirket furuskog i Kongsberg 2020. BioFokus-notat 2021-6. Stiftelsen BioFokus. Oslo. <https://lager.biofokus.no/biofokus-notat/biofokusnotat2021-6.pdf>
- Olberg, S. og Reiso, S. 2022. Rekartlegging av brannflate ved Trettelinatten, Notodden 2022. Biofokus rapport 2022-119. Stiftelsen Biofokus. Oslo. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2022-119.pdf>
- Olberg, S. og Reiso, S. 2024. Kartlegging av branninsekter ved Hengsvannet i Kongsberg. Biofokus rapport 2024-042. Stiftelsen Biofokus. Oslo. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2024-042.pdf>
- Olberg, S. 2024. Kartlegging av insekter i nylig brent skog ved Furunusteren i Nissedal. Biofokus rapport 2023-107. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2023-107.pdf>
- Olberg, S. 2025. Kartlegging av branninsekter ved Storrundhåen i Femundsmarka 2024. Biofokus rapport 2025-019. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2025-019.pdf>

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien [Biofokus rapport](#).

Biofokus rapport 2025–029
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-482-1

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no